TERMINOLOGICAL INTERFERENCES IN FOOD INDUSTRY LANGUAGE

Alice Iuliana Roșu

Lecturer, PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: Having in view that the specialized lexicon of food industry includes examples of terminological interferences with other sciencessuch as chemistry, mathematics, physics, biology and others as well, the present paper aims at identifying the categories of interdisciplinary terms that occur in these scientific fields. More exactly, how they can be differentiated and comprehended in terms of their semantic identity and interdisciplinary character.

Keywords: semantic identity, interdisciplinary specialized lexicon, interdisciplinary terms.

Lucrarea de față reprezintă un studiu de terminologie asupra lexicului specializat din domeniul industriei alimentare din perspectivă lingvistică, descriptivă, al cărui obiectiv constă în identificarea unor categorii de termeni specializați interdisciplinari.

Apariţia limbajelor specializate în cadrul oricărei limbi este determinată, pe de o parte, de existenţa şi de funcţionarea limbii literare, şi, pe de altă parte, de nivelul de dezvoltare economică şi de condiţiile sociale şi istorice ale poporului care uzează de această limbă. Limbajele ştiinţifice şi tehnice sunt rezultatul unui proces de formare îndelungat, care poate varia ca ritm şi ca intensitate în funcţie de anumiţi factori.

Industria alimentară românească propriu-zisă s-a dezvoltat o dată cu evenimentele socio-politice şi culturale care au avut loc la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea. Aceasta este o ramură complexă, care cuprinde în cadrul ei mai multe subramuri de producţie, grupate în trei categorii de bază: subramuri producătoare de alimente proaspete şi conservate, de băuturi alcoolice şi nealcoolice şi de produse din tutun.[1]

1.1. Iniţierea terminologiei alimentare în epoca veche şi perioada 1780-1830

Terminologia unui domeniu nu poate fi studiată fără a se recurge la practica discursului şi la conceptualizarea realului de către societate în istorie[2]. În ceea ce priveşte reflectarea realului la nivelul terminologiei alimentare a limbii române, informaţii importante se regăsesc în relatările unor călători străini sau în socotelile unor locuri de popas din oraşele transilvănene Braşov şi Cluj, care găzduiau sau ospătau pe solii munteni sau moldoveni în drum spre Buda sau Viena.

Cel mai vechi text românesc de profil alimentar datează din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, din epoca brâncovenească. Acesta a fost editat în 1997 de Fundaţia Culturală Română sub titlul *O lume într-o carte de bucate. Manuscris din epoca brâncovenească* şi furnizează informaţii despre obiceiurile alimentare la români, mai exact despre ospeţele de la curţile boiereşti şi domneşti, termenii înregistraţi definind o anumită clasă socială.

[1]Vezi Constantin Banu, (coord.), *Tratat de industrie alimentară*, Editura Asab, Bucureşti, 2008, p.18.
[2]Petronela Savin, *Universul din lingură*, Institutul European Iaşi, 2012, p.18.

BDD-A32418 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 17:00:02 UTC)

Iniţierea terminologiei alimentare este determinată de începuturile terminologiei ştiinţelor fizico-chimice, şi anume, se leagă de prezenţa câtorva termeni specifici acestor ştiinţe în scrierile lui D.Cantemir şi în puţine alte scrieri româneşti contemporane[3]. Din *Scara a numerelor si cuvintelor streine tîlcuitoare*, de la începutul *Istoriei ieroglifice,* reţinem: *atom, energhie, experienţie, fizic „*fizician*",metalon, metafizic*, care, cu excepţia lui *experienţie,* de origine latină, sunt de provenienţă greacă, după cum menţionează autorul însuşi. Numărul termenilor fizico-chimici din limba română creşte spre sfârşitul secolului al XVIII-lea, o dată cu traducerea unor scrieri cu conţinut geografic sau medical. Textul cel mai important este manuscrisul intitulat *Gramatica fizicii*, traducere din limba italiană, făcută de Amfilohie Hotiniul, în Moldova, pe la 1790. Partea întâi a acestei lucrări tratează unele probleme de fizică, în care apar, pentru prima dată în limba română, câteva noţiuni elementare din acest domeniu.

Neologismele propriu-zise sunt mai puţine şi au un pronunţat aspect italian sau neogrecesc: *areometro, barometru, cilindru, electricita, machina pnevmatica, magnet, microscopeon, recipient, tub*. Dintre numeroasele calcuri vom cita câteva: *apropiere „*proprietate*", arătare „*demonstraţie*", batirea luminii „*reflexie*", cămara întunecoasa „*camera obscura*", desime „*densitate*", despartire „*diviziune*", cercare „*experienţa*", odihna „*repaus*", particele „*molecule*".* Această listă de calcuri arată că, la sfârşitul secolului al XVIII –lea şi chiar mai târziu, mulţi dintre traducătorii sau autorii de scrieri cu conţinut ştiinţific evitau în general împrumuturile, de teamă că, folosindu-le, nu vor fi înţeleşi, şi, mai ales, atrag atenţia asupra faptului că o astfel de terminologie nu se putea menţine în limba română. Vocabularul ştiinţific care apare în anii 1780 – 1836 se opune lexicului popular şi terminologiei ştiinţifice populare, chiar dacă uneori, se mai apelează la acestea din teama de a nu inova excesiv.

Din analiza evoluţiei stilurilor funcţionale ale limbii române literare vechi efectuată de Gh.Chivu[4], reiese că stilul ştiinţific, în perioada 1532-1640, se constituie din texte ştiinţifice şi tehnice create prin traducerea sau imitarea unor modele stilistice provenite din culturile de prestigiu ale vremii, neputându-se vorbi încă de o „literatură ştiinţifică propriu-zisă". Totuşi, lucrări ca *Liturghierul* (o tipăritură coresiană, apărută în 1570 la Braşov), *Începătura de nuiale* din *Codicele popii Bratul*, *Catehismul, Gromovnicul* prezintă o serie de particularităţi lingvistice comune care subscriu principiilor de bază ale comunicării tehnice sau ştiinţifice: neutralitatea, claritatea şi precizia.

În perioada 1640-1780, se observă o diversificare a scrierilor ştiinţifice şi o creştere considerabilă a numărului lucrărilor manuscrise sau tipărite care evidenţiază nu atât o continuare a situaţiei existente înainte de mijlocul secolului al XVII-lea, cât rezultatul unei dezvoltări fără precedent a diverselor domenii ale ştiinţei româneşti. Din punct de vedere cronologic menţionăm primele lucrări ştiinţifice, *Geografie a Ardealului*, manuscris transilvănean alcătuit la mijlocul secolului al XVII- lea, şi traducerea *Gramaticii Sloveneşti* a lui Smotriţki, în 1672-1673. Acestora li s-a alăturat, la sfârşitul deceniului al nouălea al secolului al XVII-lea, prima lucrare filozofică, *Pentru singur ţiitoriul gând*, traducerea tratatului *Despre raţiunea dominantă,* inclusă în *Biblia de la Bucureşti,* iar, la începutul veacului următor, primele scrieri ştiinţifice istorice: *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor* de D.Cantemir, *Istoria Ţării Rumănesti* de C. Cantacuzino şi *De neamul moldovenilor*, respectiv *Istoria de crăiia ungurească*, prelucrate de M.Costin după *Origines et occasus Transsylvanorum* de L.Toppeltin. Ulterior, a început traducerea scrierilor medicale culte moderne şi, din anul 1777, datează primul manual de matematică, *Ducere de mâna*

[3]*Apud* N.A. Ursu, J. Byck, *Vocabularul ştiinţific şi tehnic în limba română din secolul al XVIII-lea*, în „Studii şi cercetări lingvistice" , V (1954) , fasc.1-2, p.31.

[4] Chivu, Gh., *Limba română de la primele texte până la sfârşitul secolului al XVIII- lea*, Univers enciclopedic, Bucureşti, 2000, p 66.

BDD-A32418 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 17:00:02 UTC)

către aritmetica sau socoteala pentru traba pruncilor rumâneşti celor neuniţilor, ce se invaţă în scoale ceale mice.

Referitor la textele tehnice din această perioadă, acestea sunt mai puţin diversificate în comparaţie cu cele destinate diferitelor domenii ale ştiinţei, marea majoritate constituind îndrumare în practicarea unor profesiuni sau în oficierea slujbelor religioase, şi manuscrise destinate prezicerii viitorului. Menţionăm primele lucrări despre alimente: *Calendarul,* tipărit la Braşov in 1733, respectiv capitolul *Pentru seminţe* şi *Cartea întru carea să scriu mâncările*, copiată de Mihai Logofăt în 1749, ce conţin indicaţii utile pentru practicarea agriculturii şi pentru gastronomie. Ultima cuprinde două categorii de cuvinte: nume de plante, legume şi fructe comestibile şi numele unor substanţe chimice de uz culinar (*anason, busiioc, capera, dafin, gutuie, izmă, lămâie, piper, sparanghel, belgioin, colofăniu, fier, moscos, şofran, zahar* etc.), constituind o sursă importantă de studiu şi de cercetare din punct de vedere al terminologiei populare specifice domeniului alimentaţiei. Din moment ce industria alimentară nu s-a diferenţiat ca domeniu de activitate individualizat, ca diviziune socială a muncii, decât târziu, la începutul secolului al XX-lea, se observă că terminologia ştiinţifică aferentă acestui domeniu, a „împrumutat" termeni de specialitate din alte terminologii înrudite sau cu afinităţi comune. De exemplu, în cadrul terminologiei medicale, se disting numele unor substanţe care ulterior vor deveni componente ale terminologiei fizico-chimice: *anagalidă, oxalidă, saparina, argint viu, camfor, extract, miercurie, terpentină, vitriol* etc., înglobate în terminologia domeniului industriei alimentare.

Trebuie să remarcăm că, la baza traducerilor şi adaptărilor nou apărute în această perioadă, stau din ce în ce mai frecvent originale redactate în limbile latină şi neogreacă, cărora li se adaugă surse scrise în limbi romanice occidentale (italiană şi franceză) sau în limba germană. Este important să subliniem că scrierile ştiinţifice şi tehnice păstrate din perioada 1640-1780 se impun atenţiei, mai mult prin terminologie, decât prin particularităţi morfologice, sintactice sau de organizare a materiei. În acest sens, consultând lucrarea lui N.A.Ursu[5], care aduce în discuţie problematica formării terminologiei ştiinţifice româneşti sub aspect neologistic, am urmărit procesul de creare, îmbogăţire şi perfecţionare a terminologiei de specialitate aparţinând domeniului industriei alimentare româneşti, concomitent cu marcarea principalelor momente de intrare în limbă a termenilor specifici şi sursele acestora. Se impune o precizare: cum domeniul industriei alimentare este unul complex, structurat pe două direcţii din punct de vedere al studiului, în discipline fundamentale (matematică, fizică, chimie) şi discipline de specialitate (tehnologia panificaţiei, a laptelui, a cărnii şi fermentativă), am considerat util ca analiza noastră să abordeze şi terminologiile specifice ştiinţelor naturale şi agronomiei ca domenii sursă pentru domeniul în chestiune.

Din terminologia ştiinţelor naturale, menţionăm următoarele lucrări importante *Istoria naturei sau a firei*, preluată de Gh.Şincai după I.H.Hellmuth, între 1806-1810, care cuprinde pe lângă numeroşi termeni populari şi multe neologisme: *alcalin, alge, cristai „*cristal*", infuzorii, minerariuri, semimetalluri, sulfure „s*ulf", calcuri sau perifraze cum sunt: *amestecare „*aliaj*", curgător „*fluid*", desface „*dizolva*", modru de a se ţine deolaltă „*coeziune*"*; *Istoria naturală* prelucrată de Iacob Cihac, după diferite tratate germane: *aţid „*acid*", cristal, cristalizaţie, cristalografie, fermenta, fibră, fluor, formaţie, gaz, granulos, substanţie, ţilindric, ţinc* „zinc"; *Învăţături de multe ştiinţe* (Sibiu, 1811), tradusă din greceşte de arhimandritul Nicodim Greceanu, fapt ce explică prezenţa multor termeni de origine greacă: *arsenicon, magnit, imimetalla* „semimetale" (alături de calculul *jumătăţi de metale*).

Terminologia agronomică a manifestat o influenţă semnificativă asupra terminologiei industriei alimentare, ilustrată de următoarele lucrări: în anul 1812, la Buda, sunt tipărite

[5] N. A.Ursu, *Formarea terminologiei ştiinţifice romineşti*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1962.

BDD-A32418 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 17:00:02 UTC)

două broşuri despre fabricarea zahărului, prima se intitulează *Pentru facerea zaharului din mustureaţă de jugastru*, tradusă de Petru Maior, neologismele folosite în această lucrare au aspect latinesc sau italian: *cilindru, cristal, diametru, elastic, odora „*miros*i", sapor „*gust*"*; iar, a doua, *Învăţătura de a face sirup şi zahar din mustul tuleilor de cucuruz, după ce s-a cules cucuruzul de pre ei*, tradusă după I. Neuhold. Menţionăm cel dintâi tratat elementar de viticultură în limba română, *Învăţătura despre agonisirea viţei de vie şi despre măiestria de a face vin, vinars şi oţet,* tipărit la Buda, în 1813, care este o traducere a lui P. Maior după compendiul german al abatelui L. Mitterpacher şi care conţine numeroase neologisme de provenienţă latină sau italiană, ori din ambele limbi în acelaşi timp: *areometru, atmosferă, distilaţie, fermentaţie, fluid, fluiditate, forţă, fruct, licoare, spirit „*alcool*", sustanţa „*substanţa*", termometru, vinata „*tescovina*".*

Vocabularul ştiinţific care apare în anii 1780-1836 se opune lexicului popular şi terminologiei ştiinţifice populare, chiar dacă uneori, se mai apelează la acestea din teama de a nu inova excesiv. Se observă că lucrările care apar în această perioadă reflectă începutul unor schimbări fundamentale în structura vocabularului limbii literare. Traduse foarte adesea din limbi străine, textele ştiinţifice acceptă construcţii şi procedee particulare, puţin numeroase la început, care se vor evidenţia ulterior, după 1836, odată cu modernizarea structurilor sintactice ale limbii române literare. Termenii de origine latină sau romanică pătrund într-un număr mult mai mare decît în perioada anterioară, majoritatea acestora aparţinând terminologiilor speciale din diverse ramuri ale ştiinţei. I.Gheţie susţine că este greu de precizat idiomul de origine al termenilor care circulă în limba literară, aceştia având uneori o etimologie multiplă[6].

1.2. Evoluţia terminologiei alimentare moderne în perioada 1830-1900

Două lucrări care datează de la sfârşitul secolului al XIX-lea (tipărite în 1895), *Igiena ţăranului român. Locuinţa, încălţămintea şi îmbrăcămintea. Alimentaţiunea în diferitele regiuni ale ţării şi în diferite timpuri ale anului*, scrisă de dr. Gheorghe Crăiniceanu şi *Igiena ţăranului. Locuinţa, luminatul şi încălzitul ei, îmbrăcămintea, încălţămintea, alimentaţiunea ţăranului în deosebitele epoce ale anului şi în deosebitele regiuni ale ţărei*, scrisă de Nicolae Manolescu, profesor de oftalmologie la Universitatea din Bucureşti, conţin descrieri metodice asupra alimentaţiei în mediul ţărănesc.

O traducere din franceză, importantă pentru terminologia agronomică, tipărită în 1850 la Bucureşti, *Curs elementar de agricultura şi de economia rurala*, de I. Brezoianu contribuie semnificativ la îmbogăţirea terminologiei alimentare de specialitate: *alcoolmetru, asimila, azotat, calcina, calcinaţie, cereale, cidru, compositie, cultiva, forager, foragiu"furaj", gluten, moleculă, nutriţie, permeabilitate, porositate, speţie „specie", svaporaţie „evaporaţie", tinctorial, vinificaţie* etc. Se remarcă faptul că forma unor termeni este încă tributară limbii din care au fost preluaţi. Se observă că, în primele decenii ale secolului al XIX-lea, mulţi termeni din domeniul fizicii şi al chimiei apar în texte şi lucrări aparţinând altor domenii ale ştiinţei. Astfel, termenii fizico-chimici sunt puşi în circulaţie de scrieri cu caracter geografic, agronomic, medical, exemplificate de tipăriturile menţionate anterior: *Învăţături de multe ştiinţe* (Sibiu,1811), *Învăţătura de a face sirup şi zahar din mustul tuleilor de cucuruz* (Buda, 1812), *Învăţătura despre agonisirea viţei de vie şi despre măiestria de a face vin, vinars şi oţet* (Buda,1813). Acestora li se adaugă *Gheografia sau scrierea pământului* (Buda, 1814-1815) şi *Apele minerale de la Arpătac, Bodoc şi Covasna* (Sibiu,1821). Se observă o îmbogăţire semnificativă a terminologiei fizico-chimice româneşti după anul 1830, o dată cu pătrunderea masivă a neologismelor în limba română prin presă şi şcoală. Un rol deosebit în acest sens l-au avut şi periodicele „Muzeu(l) naţional" (Bucureşti,

[6]I.,Gheţie, *Istoria limbii române literare*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978, p.139.

BDD-A32418 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 17:00:02 UTC)

1836-1838), „Icoana lumei, Iaşi, 1840-1846 şi „Universu(l)", Bucureşti, 1845-1848, având ca scop popularizarea ştiinţelor naturii.

Apar primele cărţi şi manuale şcolare: în 1842, la Bucureşti, *Moş Pătru sau învăţătorul de sat. Convorbiri asupra mecanicii*, iar în 1849, la Iaşi, *Fizica elementară*, o prelucrare făcută de Th. Stamati după un autor german. Prima lucrare se remarcă printr-o terminologie nu prea bogată care constă, în mare parte, din neologisme propriu-zise şi prin numărul mic de calcuri*: atracţie, balanţa, condensa, gravitate, hidraulic, folositate „*utilitate*"*. A doua lucrare se caracterizează printr-un amestec de neologisme propriu-zise şi numeroase traduceri sau calcuri lingvistice: *aplicaţie, ermetic, elasticitate, fluid, gazos, galvanica (baterie), galvanometru, multiplicator, opac, pneumatica, polarizare, spectru; abătător de fulger „*paratrăsnet*", aburire „*evaporare*", apaduc „*apeduct*", curgere „*curent*", desime „*densitate*", impărţibilime „*divizibilitate".

Se observă că, alături de termeni cu aspect fonetic sau grafic influenţat de franceză, se întâlnesc şi unii cu aspect italian sau latinesc. Prezentăm o parte dintre termenii cu circulaţie mai mare, care s-au adaptat sistemului limbii române şi s-au păstrat sub aceeaşi formă până astăzi: *azotat, absorbţie, aspirator, aliaj, caustic, condensaţie, condensator, comprima, conductibilitate, chlorat, carbonat, compus, combustie, disolva, difuz, dilataţie, ductilitate, eprobetă, estracţie, efervescenta, flacon, furnal, fluiditate, fosforescenta, filtru, filtra, generator, insipid, incandescent, insuflaţie, laminor, manganat, maleabilitate, molecula, refracta, radiaţie, resid, reactiv, suspensie, solubilitate, sulfat, silicat, salubritate, solubil, transparenta, volatilitate, vibraţie.*

Una dintre tendinţele acestei perioade de transformări în cadrul lexicului literar românesc constă în înlocuirea unor termeni de origine nelatină prin neologisme împrumutate din latină şi din limbile romanice. Despre o preocupare susţinută de a îmbogăţi limba română cu termeni ştiinţifici nu se poate vorbi decât o dată cu pătrunderea culturii moderne, spre sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Amintim rolul deosebit de important pe care l-a avut dezvoltarea învăţământului şi a presei în limba română în acţiunea de popularizare a ştiinţei. După 1860, asistăm la cea de a treia etapă din evoluţia stilului ştiinţific, caracterizată pe de o parte, de activitatea culturală si ştiinţifică a principalelor universităţi din ţară: Iaşi (1860), Bucureşti (1864) şi, ulterior, Cluj (1919), pe de altă parte, de institute de cercetări și societăţi ştiinţifice de prestigiu: Academia Mihăileană, Iaşi, Colegiul Sf Sava, Bucureşti, Societatea de medici şi naturalişti din Iaşi (1833), Academia Română (1866).Referitor la terminologia ştiinţifică aferentă acestei perioade, se constată că mulţi dintre termenii proveniţi din limbile neogreacă, rusă sau germană, care păstrau încă ceva din aspectul lor fonetic originar, îşi stabilesc acum, pe baza limbii latine, forma definitivă în limba română. Se observă că stilul ştiinţific se consolidează, prin fixarea terminologiei sub aspectul ei actual şi prin stabilirea normelor exprimării literare.

În urma analizei efectuate pe un corpus de texte alcătuit din texte de specialitate se poate afirma că terminologia aferentă domeniului industriei alimentare prezintă câteva particularităţi, şi anume, prezintă un potenţial terminologic ridicat de interdisciplinaritate atât cu ştiinţe fundamentale cum ar fi: matematica, chimia, fizica, cât şi cu ştiinţe ale căror aplicaţii sunt utilizate pe scară largă, cum ar fi agricultura, geografia, medicina etc. Elementele terminologiilor acestor domenii sunt preluate de alte terminologii, suferind sau nu modificări semantice. Nu există domenii perfect izolate referenţial, pentru că domeniile cunoaşterii ştiinţifice interrelaţionează, situându-se în raporturi diferite unele cu altele şi dezvoltând zone comune de cunoaştere. În planul limbii, apare astfel o zonă de „lexic specializat interdisciplinar"[7], care corespunde uneia dintre trăsăturile definitorii ale ştiinţei

[7]Conceptul a fost folosit de un colectiv coordonat de A.Bidu-Vrănceanu în lucrarea *Lexic ştiinţific interdisciplinar*, Editura UniversităţiiBucureşti, 2001. (versiune electronică, consultată la adresa www.elibrarie.ro/carti/lexic.pdf).

BDD-A32418 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 17:00:02 UTC)

moderne, respectiv interdisciplinaritatea. Un termen specializat devine interdisciplinar dacă satisface condiţia de a fi utilizat în cel puţin două domenii ştiinţifice diferite.

Se constată un număr destul de mare de termeni interdisciplinari care se regăsesc în structura conceptuală a chimiei, fizicii şi matematicii şi al căror sens în limba comună este dezambiguizat cu ajutorul contextului: *abatere, adiţie, arc, absorbţie, bază, câmp, coeficient, constantă, curbă, descompunere, dinamică, difuzie, dispersie, echilibru, echivalent (substantiv), eficienţă, element, factor, fază, formă, forţă, frecvenţă, funcţie, grad, impuls, indice, inducţie, izometrie,izomorfism, măsură, operaţie, oscilaţie, parametru, perimetru, potenţial, produs (substantiv), radical, raport, randament, soluţie, suprafaţă, valoare, vector, vid (substantiv), viteză, volum* etc.

În această categorie bogată de termeni interdisciplinari se disting următoarele două situaţii: 1) o categorie de termeni care îşi păstrează identitatea semantică: *constantă, limită, radical, sarcină, sistem, valoare, vector, volum* etc; 2) o categorie de termeni care suferă modificări, în sensul specializării pe domeniul ingineriei alimentare, prin adăugarea de elemente de specificitate : *coeficient (- caloric alimentar, - de puritate al melasei, - de transfer de substanţă, - de vâscozitate, - frigorific, - mediu de emisie, -redus de radiaţie, - total de transfer termic conductiv cf*. DEST, p.196-200); *indice (- al aminoacizilor esenţiali, - chimic al proteinelor, -de aromă, -de deformare a glutenului, - de maltoză, - de umflare a glutenului, - peroxid, cf*. DEST, p.425-427), *randament (- al cernerii, - de tăiere, - în drojdie, - la fierbere, - de făină, - în aluat,- în pâine, cf.* DEST, p.625-627). Cele mai multe dintre elementele celei de-a doua categorii intră în alcătuirea unor sintagme fixe, care înlătură ambiguitatea şi fixează semnificaţia, individualizând-o referenţial: *punte de carbon, hidrogen, oxigen, oxigenperoxidic (*chim*.) / punte electrică (*el*.); indice de oxidare (*chim*) / indice de refracţie (*fiz*.)/ indice de cuplaj (*el*.); răşină schimbătoare de ioni (*chim*)/răşină fluidă (*silv., industria lemnului*); film (*chim., foto., polgr.*)/ film (*cinema*); câmp al cristalului (*chim*.), câmp de probabilitate (*mat*.), câmp semantic (*lingv*.), câmp de radiaţie* (fiz*.), câmp electric* (el.). În cazul termenilor simpli, dezambiguizarea se poate realiza cu ajutorul contextului. Dar atunci când aceştia provin din limba comună, potențialul interdisciplinar creşte.

Semnalăm câteva exemple de sintagme fixe, aparţinând limbajului industriei alimentare, care deşi specializate referenţial, îşi relevă monosemantismul doar specialiştilor, în timp ce, pentru utilizatorii limbii comune, ele pot genera confuzii, în absenţa contextului:

-*agent purtător de frig* desemnează în limba comună „condiţii meteo", fiind puţin probabil, ca utilizatorii, în lipsa unor cunoştinţe din domeniul industriei alimentare, să înțeleagă „agent frigorific";

-*accident de congelare* ar putea fi înţeles ca accident rutier produs de îngheţ, şi nu cu sensul specializat de „depreciere calitativă a produselor alimentare conservate prin congelare, datorită contactului cu agentul frigorific nociv" (*cf*. DEST, p. 3);

-*floarea vinului* nu desemnează o specie de plante, ci o „maladie provocată de bacterii şi drojdii peliculare care degradează constituenţii vinului" (*cf*. DEST, p. 357);

-*gipsare* este cunoscut publicului larg, mai mult cu sensul specializat medical, ca punere în gips, şi prea puţin cu sensul aferent domeniului ingineriei alimentare, „operaţie de tratare a musturilor şi vinurilor cu sulfat de calciu hidratat, cu scopul de a accelera limpezirea"(*cf*. DEST, p. 387).

Situaţii similare cu cele prezentate, adică de cuvinte ale limbii comune, cunoscute deja vorbitorilor, care, pe parcursul existenţei lor, suferă un proces de terminologizare, generează ambiguităţi sau confuzii semantice, generate de cunoaşterea parţială a conţinuturilor, noţiunilor respective. Vocabularul specializat al industriei alimentare înregistrează exemple de interferenţe terminologice şi cu alte ştiinţe, pe lângă fizică şi matematică, cum ar fi:

BDD-A32418 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 17:00:02 UTC)

- fiziologia/anatomia: *celulă de siloz*, *cap polar hidrofilic, coadă nonpolară hidrofobică;*
- geografia: *aerosoli, convecţie, erodare, populaţie,*(*sub*)*strat* etc.*;*
- agricultura: *biocâmp*, *compost*, *cultivare, cultură, fenotip, fetilizator;*
- electronica: *biosenzor, electroforeză*, *electrofuziune, farad*, *nanobot, radiaţie, vector.*

În concluzie, se poate afirma că interferențele terminologice identificate în limbajul specializat al industriei alimentare demonstrează că acesta prezintă un potențial ridicat de interdisciplinaritate cu alte domenii științifice. Totuși, există termeni exclusiv alimentari, sintagme fixe individualizate referențial sau termeni al căror domeniu de origine este doar industria alimentară și care nu se regăsesc și în structura altor domenii de specialitate.

BIBLIOGRAPHY

Sigle: DEST - *Dicţionar explicativ pentru ştiinţă şi tehnologie, Industrie alimentară*, Editura Agir, Bucureşti, 2006.

Referinţe bibliografice:

1. Bidu-Vrănceanu, A. *Lexic ştiinţific interdisciplinar*, Editura UniversităţiiBucureşti, 2001. (versiune electronică, consultată la adresa www.elibrarie.ro/carti/lexic.pdf).

2. Cabré M.T., *Terminologie ou terminologies? Specialité lingvistique ou domaine interdisciplinaire?* În Meta, XX, 1991.

3. Chivu, Gh., *Limba română de la primele texte până la sfârşitul secolului al XVIII- lea*, Univers enciclopedic, Bucureşti, 2000.

4. Ciobanu G., *Elemente de terminologie*, Mirton, Timișoara, 1998.

5. I.,Gheţie, *Istoria limbii române literare*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978.

6. Lerat P., *Les langues specialisées*, PUF, Paris, 1995.

7. Petronela Savin, *Universul din lingură*, Institutul European Iaşi, 2012.

8. Ursu N.A., *Formarea terminologiei ştiinţifice romineşti*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1966

BDD-A32418 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 17:00:02 UTC)